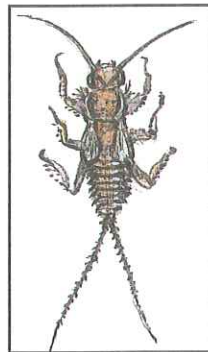

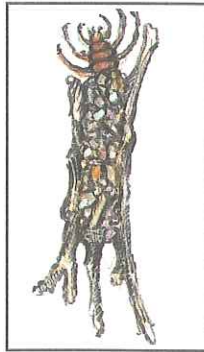
Nymølle Bæk

Selve Nymølle Bæk er enestående for landsdelen. Med sit store tilskud af rent, køligt grundvand fra væld og kilder langs bækken, sit gode fald og sin grus- og stenbund er Nymølle Bæk et typeeksempel på vandløbstypen "øvre bæk". Her i den "øverste" del af vandløbssystemet findes endnu en række vandløbsdyr, som forureninger, reguleringer og hårdhændet vedligeholdelse har udryddet mange andre steder.

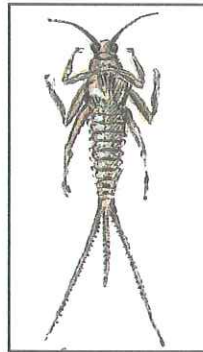
En finmasket køkkensigte kan bringe disse spændende dyr for dagen: Hurtigsvømmende, strømlinede døgnfluenymfer, mange forskellige vårfluelarver med huse opbygget af sand, sten, pinde m.v., langsomt kravlende slørvingenymfer, små vandkalve, orme og mange flere.

Døgnfluenymfe
Tegninger: Jens Gregersen

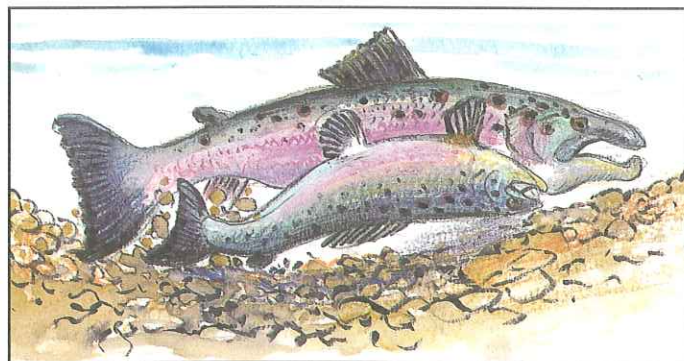

Vårfluelarve

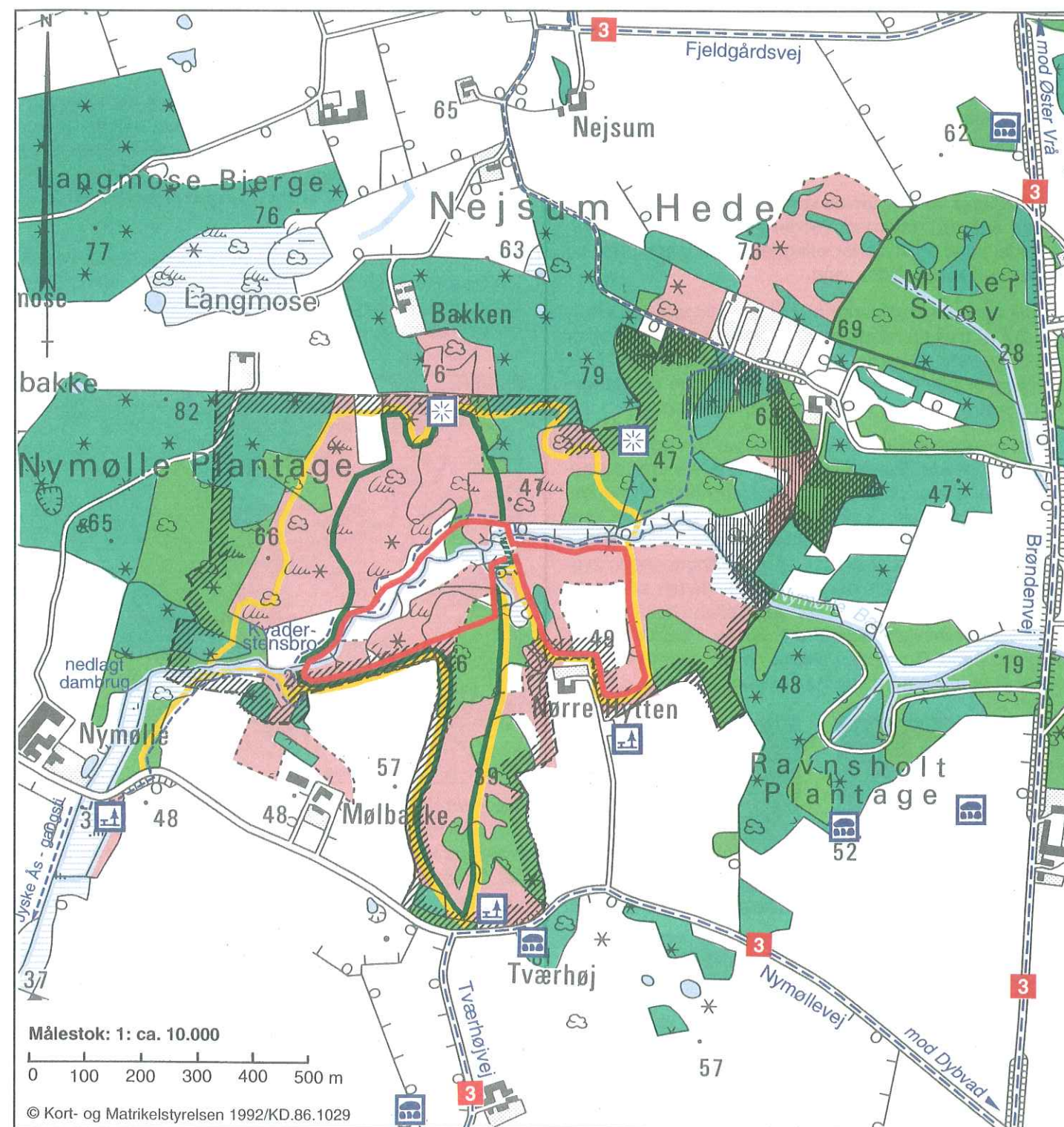
Sløvringenymfe

En tur langs bækken afslører ofte de lidt større beboere: Talrige små ørreder, som lynhurtigt flygter fra skjul til skjul. Fra oktober til december kan du være heldig at opleve de store, kønsmodne ørreder, som nede fra Voer Å opsøger bækkenes grusbund for at gyde. Ørredernes "reder" ses som lyse, oprodede pletter i den mørke grusbund.

Ørreder

Tegning: Jens Gregersen

Kvaderstensbroen

I Nymølle Bæk ligger en smuk og meget gammel kvaderstensbro, der er bygget af store firkantede sten.

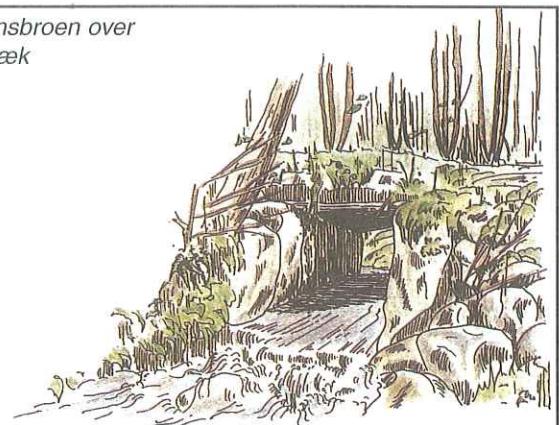
Et sagn fortæller, hvordan kvaderstensbroen blev til:

Det var under kampen mellem vætterne og Skæve Kirke. Vætterne levede i Nymølle Bæk og passede godt på naturen der. Skæve Kirke, en gammel stavkirke, skulle bygges om, og den kendte bygmester Siberius blev kaldt dertil. Sten blev samlet og hugget, og kirken blev bygget op. Senere, da kirken stod færdig, kom bispen til indvielse. Derfor red Siberius og hans svende til Nymølle Bæk for at hente vevand. Men Siberius bad ej vætterne om forlov. De greb fat om hans arm, men han slap fri. De råbte ad ham gennem skoven, da han red derfra.

Tiden gik. Sten flyttede sig og murene begyndte at give sig i kirkens smukke bygningsværk. År senere styrtede kirken i grus omkring Siberius, og i nattens mørke råbte vætterne: Bygherren har ej spurgt om forlov. Senere blev stene hentet fra Skæve Kirke og kvaderstensbroen opført.

Vætterne hører til de overkræfter, som vi mennesker så ofte glemmer.

Kvaderstensbroen over Nymølle Bæk

Signaturforklaring til kortet:

- Fredningsgrænse
- Fredet uden off. adgang
- Nåleskov
- Løvskov
- Hede/overdrev
- Mose/eng

- Parkerings-/rasteplads
- Udsigtspunkt
- Gravhøj
- Afmærkede gangstier:**
 - Gul rute: 4 km lang
 - Rød rute: 2 km lang
 - Grøn rute: 3 km lang
 - Hærvejsruten - national cykelrute 3

Landskabet

Nymølle Bæk ligger i den nordlige ende af Jyske Ås. Bakker, skrænter og slugter afløser hinanden, og naturen veksler mellem tæt skov, ellesumpe, åbne enge, overdrev og lyngbakker.

Om Jyske Ås er dannet som en rigtig ås eller som en randmorænedannelse ved man ikke, men efter istiden har rindende vand eroderet sig dybt ned i højderyggen og dannet mange skrænter og slugter op gennem Jyske Ås.

Nymølle Bæk udspringer i Pajhede Skov og løber i en stor bue mod nord, før den løber ud i Voer Å. Undervejs fødes bækken af talrige kilder og væld fra foden af de stejle skrænter.

Karakteristisk for skovbevoksningerne i Nymølle Bæk er bogeskovene med de gamle bogerøller.

En veludviklet bogerølle har mellem 15 og 30 stammer. At træet deler sig under jorden, skyldes stress, dels på grund af det barske klima og de tørre morænebakker, dels fordi mus, rådyr eller kvier har bidt af træet, mens det endnu var ungt.

På overdrev og lyngbakker græsser kreaturerne. De holder uønsket opvækst nede, så der kan gro mange forskellige urter. Hvis afgræsningen ophører, vil urter og planter blive skygget ihjel. På overdrevet vokser bl.a. Mælkeurt, Hunde-Viol og Tormertil. Samtidig bider kvæget de gamle og visne lyngplanter væk til fordel for nye friske skud.

Enebær, tjørn og andre stikkende buske og træer klarer sig fint, da de ikke ædes af kreaturerne. Ind imellem disse buske ses ofte en eg eller et rønnebærtræ, fordi en mus har gemt en nød, eller en fugl har tabt et bær, som spirer frem i ly af de stikkende buske.

Alm. Mælkeurt Foto: Sune Holt/Eurofoto

Ellesumpen

Fra skrænterne trænger vand ud fra kilder og væld langs Nymølle Bæk. Derfor er der altid vådt, hvilket giver ideelle livsbetingelser for tætte bevoksninger af elletræer, ellesumpe. Rødderne er tilpasset de fugtige forhold og har kvælstoffikserende rødder ligesom ærteplanter, hvilket betyder, at den forsyner sig selv med kvælstof fra luften.

Når et elletræ fældes, farves kernevedet rødt. Farven forsvinder dog ved udtørring. Veddet er næsten uforgængeligt under vand og er derfor velegnet til bundgarnspæle og huskonstruktioner under vand.

Ellesumpene blev tidligere brugt til stævningsskove. Hvert 15. - 20. år blev størstedelen af de mange tynde stammer fældet, hvorefter træerne igen danner nye stammer. Ellesumpene er rige på bregner, især Fjerbregne og Mangeløv, og hist og her ses Kambregne og Egebregne.

Elletræernes anvendelsesmuligheder var før i tiden mange og ubegrænsede: Træske lavet af elletræ var lette og behagelige at bære, præst, degn og andre fine folk brugte helst kun den slags træske, tynde rødder blev brugt til at flette kurve med, afkog og udblødte blade kunne kurere mange slags betændelser, sår og bulne fingre, ingen sygdom kunne ramme den, der hver nat sov på syv elleblade, elleblade bredt ud over korn eller lagt i skabe holdt mus og rotter væk, ellefolket, elverfolket, boede i bakkerne omkring sumpene. Om dagen skjulte de sig under træernes rødder eller mellem bregnerne i ellesumpen.

Kvælstoffikserende rod

Rødt kerneved

Gammel træsko

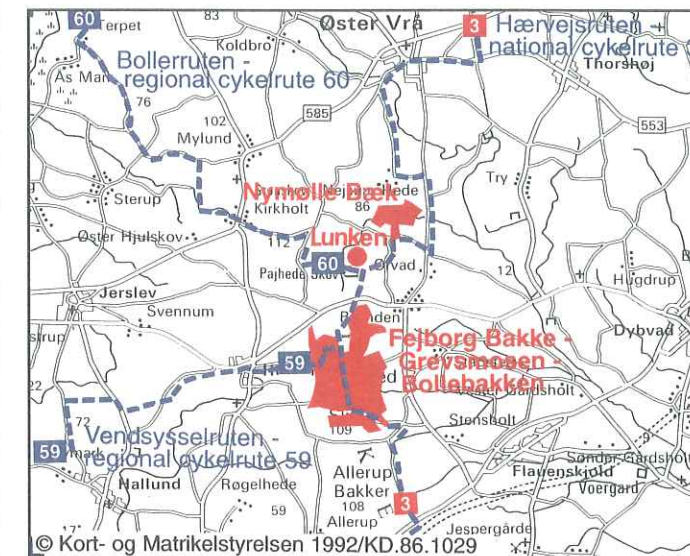

Flettet kurv Foto: Bent Vinkler

Området omkring Nymølle Bæk blev fredet i 1964 og dækker ca. 70 ha. Der er offentlig adgang til fods ad de afmærkede stier.

Syd for Nymølle Bæk ligger den statsejede ejendom Lunkens, hvor der er indrettet en udestue med toiletter og en primitiv lejrplads. Endnu lidt sydligere ligger et andet fredet område omkring Fejborg Bakke, Grevsmosen og Bollebakken. Begge steder er der mulighed for vandreture ad afmærkede stier.

De fredede områder i Jyske Ås er forbundet med en ca. 30 km lang cykel- og gangsti mellem Dronninglund og Øster Vrå. Cykelstien i Jyske Ås er en del af Hærvejsruten, national cykelrute 3. Der er udgivet flere foldere for områderne i Jyske Ås.

Selv om du færdes i fredet område med offentlig adgang, skal du være opmærksom på, at jorden er privatejet og stadig anvendes til land- og skovbrugsformål. Her gælder de almindelige regler for færdsel i naturen. Det understreges, at camping og bål-tænding ikke er tilladt. Særligt for Nymølle Bæk gælder, at det **ikke** er tilladt at medtage hunde i det fredede område. Færdsel sker på eget ansvar, og så på arealer med græssende dyr.

NORDJYLLANDS AMT
Teknik og Miljø - Servicekontoret
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst - Tlf. 9635 1000

Nymølle Bæk

Ture i et fredet område

